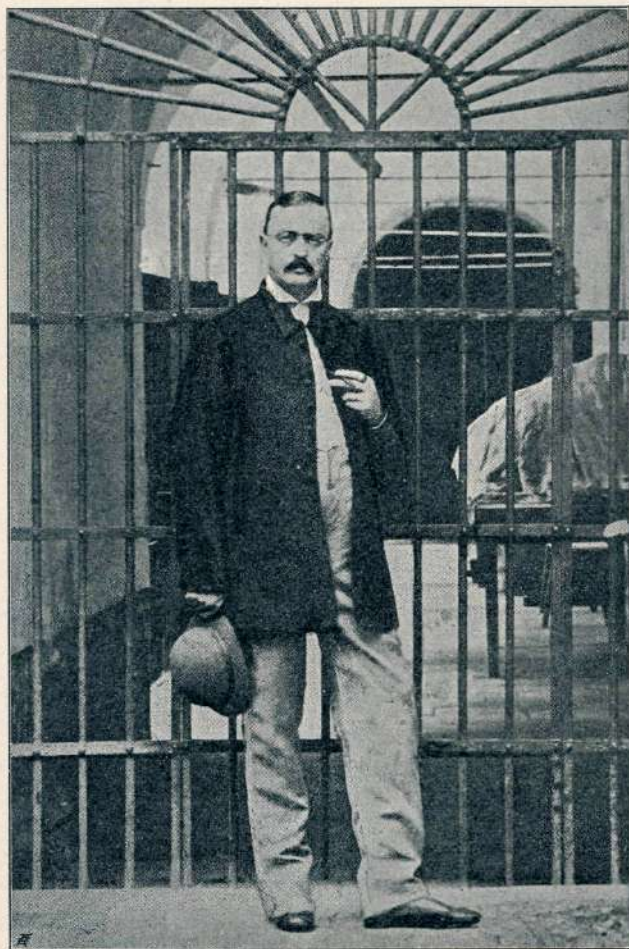

zarac. Vzrok smrti je bila tuberkuloza, ki ga je mučila in polagoma morila že dolgo časa. Rojen je bil dne 18. marca leta 1858. v Vinkovcih. Oče je umrl že v prvih letih njegovega življenja in tako je vladala njegovo vzgojo nežna roka materina. Osnovne šole in gimnazijo je dovršil v Vinkovcih in zatem je študiral na Dunaju poljedelske nauke (Bodenkultur) in jih l. 1879. z odličnim uspehom končal. Nato je služboval do l. 1895. v Lipovljanih in pozneje kot kr. državni nadgozdar v svojem rodnem kraju v Vinkovcih. Ob svoji smrti je zapustil soprogo (rojeno

Vilhar v ječi.

Franjico V.čković) in hčer Miro. To je kratka povest njegovega zunanjega življenja; daleč zanimivejše in važnejše pa je njegovo duševno življenje. Kozarac se je pričel že v prvi gimnaziji baviti s pesništvom. Prva njegova pesem je bila natisnjena l. 1875. v „Hrvatski Lipi“, ki jo je takrat urejeval Avgust Šenoa. S pesništvom se je pečal Kozarac do l. 1889., vendar je ostalo to njegovo delovanje brez posebne važnosti. Poizkusil se je tudi na polju dramatike in napisal l. 1878. na Dunaju komedijo „Tartuffov unuk“ in

šaloigro „Tunja Banjarilo“. Zadnjo so vprizorili na zagrebškem gledišču l. 1873. No, vse to je bilo mimogrede. Pravo njegovo umetniško delovanje je bilo doma v beletristiki. Kot tak je velik socialist in realist. Zlasti mu je pri srečanju Slavonija in do dna se je poglobil v bitje in življenje njenega naroda. Njega zanima duša. On ne odgaja, ampak študira in konstatira. Tuintam se potopi v pesimizem, a ne prezre pri tem jasnih in čistih poetičnih momentov, ampak jih z vso natančnostjo izvede. Na Dunaju je napisal svoje prve krajše povesti „Priče djeda Nike“. Mnogo njegovih povesti je prinesel „Vienac“: „Biser Kata“, „Naš Filip“, „Proletarci“, „Kapetan Gašo“, „Dona Iues“, „Ljudi, koji svašte trebaju“, „Moj djed“, „Slavonska šuma“, „Rodu u pohode“ in „Mrtvi kapitali“. V teh zadnjih opisuje plodovita slavonska tla, ki bi lahko tako bogato preživljala Slavonce, a ti so neveselji in nedelavni in ne umejo izrabiti zemlje. Z zanosom kaže sliko bodoče srečne Slavonije, kakršna treba da bo po prenehanju ekonomskem preporodu. To je prvo njegovo daljše delo, ki kaže mnogo dobre volje, a manj tiste globokosti, ki daje umetnosti pravo lice. To je bilo njegovo delovanje v „Viencu“. A tudi „Matica Hrvatska“ je izdala l. 1891. njegove povesti „Medju svetlom i tminom“. V „Prosvjeti“ so izšle povesti „Pri ljubavi“, „Mira Kodolićeva“, „Tri dana kod sina“ in psihološka študija „Oprava“. V „Dom i Svetu“ je objavil „Teno“ in „Krčelići ne će ljepote“. Sarajevska „Nada“ je prinesla njegovega „Emilijana Lazarevića“, ki je napisan v mračnem razpoloženju in končan docela pesimistično. Poleg tega je objavljala Kozarac manjše stvari v koledarju „Danici“ in omladinskem listu „Pobratimu“. Tudi na znanstvenem polju je bil vedno delaven. Več izvrstnih sestavkov je prinesel „Šumarski list“, ki ga je Kozarac od l. 1896. do l. 1898. tudi urejeval, „Oesterr. Forstzeitung“ in „Centralblatt für das ges. Forstwesen“. V zadnjem času je pisal Kozarac povest „Živi kapitali“, ki naj bi bili nasprotno z „Mrtvimi kapitali“ rezultat izkustev bogatega življenja. A delo je preprečila smrt. Pisal je Kozarac zelo počasi. Komaj eno stran vsak dan. Vedno je popravljaj in zato kažejo tudi zadnja njegova dela veliko vestnost. R.

✂

Smrt je pobrala ta mesec več jugoslovanskih umetnikov. Poleg Kozarca, ki ga obširnejše omenjamo, je umrl v Apatovcu v bližini Karlovca Ivan Lepušić, ki je napisal več poljudnih povesti iz bosanskega življenja. Njegove „Bosančice“ so širom znane. Ob svoji smrti je spolnil 52. leto. — V Soko-Banji pa je umrl v drugi polovici avgusta profesor Stevan Sremac, ki stoji v vrsti najboljših in naj-

plodovitejših srbskih književnikov. Krasno so mu vzpela leposlovna historična dela in istotako humoristične povesti.

V Sofiji se je dne 26. avgusta začela velika jugoslovanska zajedniška slavnost. Ta dan je bila otvorjena druga jugoslovanska razstava, ki se je udeležuje tudi 18 slovenskih umetnikov. Dalje se je otvoril ta dan tretji sestanek jugoslovanskih časnikarjev in književnikov, ki naj pospešuje vzajemno delo jugoslovanskega časopisja, in drugi shod jugoslovanske akademične mladine.

Najnovejša bolgarska književnost.

G. V. Jordanov je na shodu jugoslovanskih književnikov in publicistov v Belgradu govoril o novi bolgarski književnosti. Govor je bil kratek, a zelo poučen. Iz tega govora podajamo tu nekoliko misli, ki zadevajo sedanje najnovejše bolgarske pisatelje.

Najboljši sedanji bolgarski pesnik in pisatelj je Ivan Vazov. Vazov je sicer že pisal, preden je bila Bolgarska osvobodjena, ali njegova muza je prav vzrastla šele, ko je Bolgarski zasijala luč svobode. Iz Vazovih poezij odseva najnovejše bolgarsko življenje z vsemi čustvi in stremljenji, z vsemi strastmi in boji. Zato pozna njegove pesmi vsak Bolgar. Že dvajset let Vazov vzgaja in izobraža dušo novih Bolgarov. Vazov je realista z narodno tendenco, ki posluša žilo bolgarskega življenja in vse, kar izve, podaja čitateljem v krasnem zlogu. Nima bujne domišljije kakor V. Hugo, ni tako globok kakor Turgenjev, ali njegovi duševni proizvodi po svoji krasni obliki in po svoji zanimivosti ugajajo bolgarskemu narodu.

Poleg Vazova imajo Bolgari še sledeče dobre pesnike in pisatelje: Konstantin Veličkov, Stojan Mihajlovski, Penčo Slavejkov in Aleks Konstantinov. Vsak izmed njih ima svojo posebno fiziognomijo in kaže nadarjenost v svoji stroki, ali vsi so razen A. Konstantinova manj poljudni nego Vazov. Veličkov je prinesel v bolgarsko poezijo pesmi starega klasičnega Rima, muza Penča Slavejkova polet nemške poezije in filozofije; Mihajlovski je izpočetka hodil v šolo francoskih pesnikov, a v zadnjem času se je oklenil bolgarske sedanjosti in v juvenalskem tonu kaže svoj burni balkanski temperament. Od le-teh pisateljev je najbolj popularen A. Konstantinov, katerega humoristični spisi po svoji preprostosti in individualnosti najbolj zanimajo sedanje Bolgare.

Pred nekoliko leti je bolgarsko življenje zapustilo patriarhalno upravo, vznikla so nova politična in gospodarska vprašanja. Socialni problem je vzkalil tudi na Bolgarskem, važna in zapletena vprašanja moderne družbe so začela zanimati tudi bolgarsko

občinstvo. Zaradi tega se le-ti novi pojavi zrcalijo tudi v duševnih proizvodih nekaterih bolgarskih pisateljev. Tako na primer v povestih Veselin-Vlajkova, M. Georgieva, A. Strašimirova, Stamatova, D. Strašimirova, N. Načeva, pisateljice Ane Karima, Elin-Pelina i. dr.; v liriki Kirila Hristova, P. Javorova, Andrejčina i. dr.; v drami: P. Todorova, Iv. Kirilova i. dr. V tvorbi imenovanih pisateljev, dasi še ni v obliki dovršena, vidimo novo socialno življenje Bolgarov z vsemi njegovimi pojavi. Med temi pisatelji ima odlično mesto Kiril Hristov po svojem silnem subjektivizmu, bujni individualnosti in globokem in jasno določenem patriotizmu.

Ahilova peta bolgarske književnosti je — drama. Razen drame „Ivanko“, ki se še zdaj vzdržuje na bolgarskem odru, ni drugih boljših del. Dramatični spisi Vazova, Milarova, Strašimirova, Todorova, Kirilova so samo poizkusi.

Bolgarska kritika je še v povojih. Dasi nima edinosti v estetičnih in kritičnih načelih, vendar dobro vpliva na razvoj bolgarskega slovstva. Prvi bolgarski kritik je dr. K. Krstev, za njim so prišli A. Teodorov, katerega ocene se odlikujejo po strogi objektivnosti, dalje Angelov, Minčev, Protič, Vasiljev, Andrejčin i. dr. („Bolgarska Sbirka“, XIII. št. 2.).

Fr. Št.

Karel Havlíček-Borovský. 29. julija so na Češkem obhajali petdesetletnico po smrti časnikarja K. Havlíčka. Pristaši radikalne, narodno-socialne, socialno-demokratske in liberalne stranke so to petdesetletnico zlorabili v napade na katoliško vero in cerkev, dasi Havlíček ni bil tak sovražnik krščanstva in duhovščine, kakor ga češkemu ljudstvu opisujejo češki radikali in liberalci. Havlíček je sam v svojih „Kutnohorských epistolách“ (poglavje XXII.) napisal: „Vera se ne more od javnega življenja oddeliti, ker druga drugo podpira. Ako se bode duhovnik kazal sovražnika naroda, bode s tem tudi oškodoval vero in narobe. Vsak pameten duhovnik naj svojo neodvisnost od vlade k temu porabi, da brez posvetne bojazni sevéda na miren in dostojen način odpira ljudstvu oči o njegovih lastnih javnih zadevah.“ Dasi vsi priznavajo Havlíčkovo veliko nadarjenost, ne morejo niti najbolj navdušeni njegovi častivci utajiti, da je tudi on imel svoje napake, katere bi bil v poznejši dobi in pri bogatejših izkušnjah gotovo odložil. Preveč je vplival nanj duh francoskih enciklopedistov. Umrl je v starosti, ki v nji duh začenja šele razpenjati peroti k visokemu vzletu. Samo domnevati moremo, h kako visoki stopinji bi bil njegov močni duh došel, če bi bil dalj živel, in gotovo bi bil v mnogem oziru samega sebe popravil. Telo, na katero je bil privezan njegov duh, je bilo žal slabotno. Ako bi bil Havlíček imel močno telo Riegrovo, kako daleč bi bil prišel! — K. Havlíček je bil rojen v Borovi pri Nemškem Brodu 51. oktobra 1821 in